

KS. WŁADYSŁAW NOWAK

Olsztyn

OBRZĘDY BŁOGOSŁAWIENSTW
ZWIĄZANYCH Z ŻYCIEM W MAŁŻEŃSTWIE
(ZARĘCZYNY I JUBILEUSZE)

Fundamentem uzasadniającym niepodważalność znaku sakramentalnego małżeństwa jest trwałość przymierza Boga z ludźmi. Skoro małżeństwo zostało włączone w dzieje Przymierza, przeto została mu dana trwała funkcja zbawcza. Małżonkowie zostają konsekrowani, by uświęcić siebie wzajemnie, dzieci i środowisko. Ten znak sakramentu małżeństwa można określić jako „całkowita, trwała i nierozzerwalna wspólnota życia i miłości dwojga chrześcijan, powstała z wyrażonego wobec Kościoła obopólnego zobowiązania, przeżywana na obraz trwałej, zbawczej wspólnoty Chrystusa z Kościołem”¹ W przygotowaniu do życia małżeńskiego ważne jest, aby kandydaci do tego związku sakramentalnego jeszcze przed ślubem poznali i zaakceptowali określony model małżeństwa i rodziny.

Rodzina chrześcijańska, włączona w Kościół przez sakrament małżeństwa, z którego wyrasta i z którego czerpie pokarm, jest stale ożywiana przez Chrystusa, który uzdalnia ją do dialogu z Bogiem – przez życie sakramentalne, ofiarę życia, modlitwę² Papież Jan Paweł II, nauczając o liturgii w rodzinie, stwierdza: „Jak z sakramentu wypływa dar i zobowiązanie małżonków, ażeby co dzień żyli otrzymanym uświęceniem, tak też z tego sakra-

---

¹ J. G r z e ś k o w i a k, *Misterium małżeństwa, jako symbol Przymierza Boga z ludźmi*, Poznań 1993, s. 66 n.

² Adhortacja apostolska *Familiaris consortio* Ojca świętego Jana Pawła II do Biskupów, Kapłanów i Wiernych całego Kościoła Katolickiego o zadaniach rodziny chrześcijańskiej w świecie współczesnym, Typ. Polyglottis Vaticanis 1981, nr 57.

mentu pochodzą łaska i moralny obowiązek przemiany całego ich życia w nieustanną ofiarę duchową”³

To powiązanie rodziny chrześcijańskiej – „domowego sanktuarium Kościoła”⁴ z ofiarą duchową, z liturgią Kościoła, jest obecnie coraz szersze. Z jednej strony bowiem liturgia tworzy małżeństwo, kształtuje jego miłość, umacnia jego jedność poprzez wspólne uczestnictwo rodzinne w życiu eucharystycznym i sakramentalnym lokalnego Kościoła parafialnego, z drugiej zaś – przygotowuje rodzinę do pełnego udziału w liturgii przez krzewienie liturgii domowej⁵

I. OBRZĘD BŁOGOSŁAWIENSTWA NARZECZONYCH

Wśród zadań chrześcijańskich małżonków i form ich apostołstwa oprócz wychowania dzieci niemałe znaczenie ma pomoc, jaką winni okazywać narzeczonym, aby lepiej się przygotowali do małżeństwa⁶ Zaręczyny to wyrażenie mocnego postanowienia mężczyzny i kobiety, że są oni gotowi zawrzeć małżeństwo⁷ Zaręczyny stanowią dla dwóch rodzin szczególne wydarzenie, które winno otrzymać oprawę obrzędu i wspólnej modlitwy, by to, co się szczęśliwie rozpoczyna, dzięki Bożemu błogosławieństwu mogło osiągnąć w swoim czasie szczęśliwe uwieńczenie⁸

³ Tamże, nr 56.

⁴ KDK 11; DA 11; FC 21; „Chrześcijański dom rodzinny jest miejscem, gdzie dzieci otrzymują pierwsze głoszenie wiary. Dlatego dom rodzinny słusznie jest nazwany «Kościołem domowym», wspólnotą łaski i modlitwy, szkołą cnót ludzkich i miłości chrześcijańskiej” Zob. *Katechizm Kościoła Katolickiego*, Poznań 1994, nr 1666; J. G r z e ś k o w i a k, *Misterium Małżeństwa*, Poznań 1993, s. 231-239.

⁵ W. N o w a k, *Odnowiona liturgia błogosławieństw celebrowanych w „Kościele domowym”*, „Communio”, 1987, nr 6, s. 107.

⁶ *Obrzędy błogosławieństw dostosowane do zwyczajów diecezji polskich*, t. I, Katowice 1994, nr 195 (dalej cyt.: OB).

⁷ K. K ü p p e r s, *Die Feier der Verlobung*, w: *Heute segnen. Werkbuch zum Benedictionale*, hrsg. von A. Heinz, H. Rennings, Freiburg–Basel–Vieen 1987, s. 259.

⁸ „Episkopat Polski usilnie zaleca, by zaręczyny odbywały się przynajmniej na sześć miesięcy przed ślubem. Obydwie najbliższe rodziny, o ile to możliwe rodzice, rodzeństwo i dziadkowie powinni się spotkać na skromnej uroczystości rodzinnej [...] Rodzice obydwu stron są upoważnieni do błogosławienia pierścionków zaręczynowych, które następnie wymieniają sobie oblubieńcy, oświadczając, że odtąd będą się uważać za narzeczonych i zamierzają się

Uroczyste zaręczyny, *sponsalia de futuro*, były już w zwyczaju w czasach przedchrześcijańskich⁹ Rzymski obyczaj – podanie rąk, pocałunek narzeczonych, przekazanie pierścionków (*annulus pronubus*) były według świadectwa Tertuliana (*De oratione*, 22, 10) również w zwyczaju u chrześcijan. Zarówno *Rytuał rzymski* z roku 1614, jak również *Colletio Rituum* z 1963 r. wydane dla Polski nie znają żadnego obrzędu zaręczyn. Natomiast w poszczególnych rytuałach diecezjalnych, poczynając od średniowiecza, zawarty jest własny obrzęd zaręczyn¹⁰ Kodeks Prawa Kanonicznego (1917) kan. 1017 regulował moc prawną zaręczyn, ale ich nie nakazywał. Nowy Kodeks Prawa Kanonicznego z 1983 r. kan. 1062 § 1 stanowi, iż: „Przyrzeczenie małżeństwa, nazywane zaręczynami, jest regulowane prawem partykularnym, ustanowionym przez Konferencję Episkopatu z uwzględnieniem zwyczajów oraz prawa świeckiego, gdy takie zostało wydane” Zatem o obrzędzie zaręczyn w praktyce pastoralnej mają zdecydować odpowiednie krajowe konferencje biskupów¹¹

1. OBRZĘD LITURGICZNY

Księga błogosławieństw określa, że obrzęd może być sprawowany zarówno przez rodziców, jak i przez kapłana, diakona lub osobę świecką (nr 197). Po rozpoczęciu i pozdrowieniu obecnych przez przewodniczącą celebracji

---

pobrać w ustalonym czasie” Zob. *Instrukcja Episkopatu Polski o przygotowaniu do zawarcia małżeństwa w Kościele katolickim* (13. 12. 1989), w: *Dokumenty duszpastersko-liturgiczne Episkopatu Polski 1966-1993*, oprac. Cz. Krakowiak, L. Adamowicz, Lublin 1994, s. 168, nr 32.

⁹ J. L a s k o w s k i SJ, *Zagubiona wartość – zaręczyny, narzeczeństwo*, „Przegląd Powszechny”, 1983, nr 5-6, s. 236-248.

¹⁰ *Rituale Warmiense ad normam romani, jussu et auctoritate I. R. D. D. Ph. Kremenz*, Ratisbonae 1883, s. 224; *Collectio Rituum in usum cleri Dioecesis Warmiensis ad instar apendicis Ritualis Romani cum approbatione Sacrae Rituum Congregationis, jussu et auctoritate I. R. D. M. Kaller, Episcopi Warmienis*, Ratisbonae 1939, s. 76-77; W A b r a h a m, *Zawarcie małżeństwa w pierwotnym prawie polskim*, Lwów 1925; K. L u t o s t a ń s k i, *Zaręczyny w prawie małżeńskim z roku 1836*, Warszawa 1907.

¹¹ Episkopat Polski „zdecydował się powrócić do dawnej polsko-węgierskiej praktyki, zgodnie z którą małżeństwo było poprzedzane zaręczynami zawieranymi w gronie rodzinnym. W tradycji polskiej rodziny narzeczonych zawsze spotykały się ze sobą, by się wzajemnie poznać i w ten sposób ułatwić młodym lepsze i pełniejsze rozeznanie środowiska, z którego wychodzi przyszły małżonek” Zob. *Instrukcja Episkopatu Polski o przygotowaniu do zawarcia małżeństwa*, s. 168, nr 31.

następuje czytanie słowa Bożego (J 15, 9-12; 1 Kor 13, 4-13; Oz 2, 21-25; Flp 2, 1-5) wybrane odpowiednio do znaczenia celebracji. Nie przewiduje się, aby czytania mogły być wzięte z serii perykop przeznaczonych dla zaślubin ani też by została wybrana perykopa wcześniej przez przyszłych narzeczonych. Także *Obrzęd błogosławieństw* przewiduje, że nie narzeczony czy też narzeczona, lecz szafarz lub ktoś z uczestników odczytuje tekst Pisma św. (nr 203). Zależnie od okoliczności można odmówić lub odśpiewać psalm responsoryjny albo inną odpowiednią pieśń. Przewodniczący celebracji w krótkich słowach wyjaśnia obecnym czytanie biblijne, aby w świetle wiary zrozumieli znaczenie obrzędu i potrafili go właściwie odróżnić od sprawowania małżeństwa (nr 207). Modlitwa wspólna, którą można dostosować do odpowiednich okoliczności, wyraża prośbę, aby narzeczeni wzywani przez Boga do wspólnoty miłości sercem i duszą stali się członkami jednej chrześcijańskiej rodziny. Przed modlitwą błogosławieństwa zawierający zaręczyny mogą, zgodnie z miejscowym zwyczajem, jakimś znakiem wyrazić przyrzeczenie małżeństwa, np. przez podpisanie jakiegoś dokumentu albo przez przekazanie sobie pierścionków lub innych darów (OB nr 209). W tym miejscu *Rytuał* przewiduje ich błogosławieństwo, zwłaszcza pierścionków (nr 210).

Zarówno księga łacińska¹², jak i polska *Księga błogosławieństw* przewidują dwie modlitwy błogosławiące (z których druga może być wybrana tylko przez kapłana lub też diakona), wyrażające prośbę, aby narzeczeni czynili postępy we wzajemnym szacunku i szczerze się miłowali. Obrzęd kończy się formułą prośby, którą wypowiada szafarz, aby Bóg miłości i pokoju zamieszkał w sercach narzeczonych.

Obrzęd błogosławieństwa narzeczonych można sprawować także wtedy, gdy narzeczeni już po zawarciu zaręczyn gromadzą się na katechetyczne przygotowanie do zawarcia małżeństwa (OB nr 198).

2. ZNACZENIE PASTORALNE

Zaręczyny należą do błogosławieństw w życiu rodziny. W pastoralnym *Wprowadzeniu do Księgi błogosławieństw* określa się, że „[...] rodzice błogosławiają dzieci (nr 18)” Zaakcentowanie roli rodziców wskazuje wyraźnie,

---

¹² *Rituale Romanum ex decreto Sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani II instauratum auctoritate Ioannis Pauli II promulgatum. De Benedictionibus*, Typis Polyglottis Vaticanis 1984, nr 211 n.

że pomiędzy zaręczynami a zaślubinami istnieje różnica. Szafarzem błogosławieństwa powinien być z tego względu członek obu rodzin (ojciec, matka), które poprzez tę celebrację stają się bliżej połączone ze sobą.

Zaślubiny należą do *Rites de passage*. Czas zaręczyn natomiast jest poniekąd czasem przygotowań do zawarcia małżeństwa. Zaślubiny zatem są „dużym świętem”, dlatego też zaręczyny należy umiejscowić nieco niżej (jako „małe święto”) i uznać za swoisty stopień przygotowawczy. Różnica ta powinna stać się od strony celebracji widoczna. W porównaniu do zaślubin powinny być zauważalne różnice co do miejsca (zaręczyny nie odbywają się w kościele), co do szafarza (raczej człowiek świecki zamiast osoby duchownej), jak również co do rytuału (mniej uroczystego). Prawdopodobnie również pod tym aspektem, aby nie zatrzeć granicy z zaślubinami, celebracja zaręczyn nie może odbywać się w połączeniu z liturgią eucharystyczną. Nigdy też nie należy łączyć zaręczyn ze sprawowaniem mszy św. (nr 198).

Jeśli celebracja obrzędu zaręczyn ma uzyskać w życiu rodziny trwałe miejsce, to musi to być najpierw ukazana w katechezie przedmałżeńskiej, w kazaniach, w czasopiśmie parafialnych itp. Pożądaną rzeczą byłoby również, aby przyszła para narzeczonych, także ich rodziny, w obrębie których ma się odbyć celebracja, uprzednio zaznajomiły się z liturgią błogosławieństwa i odpowiednio ją przygotowały.

Uroczyste zaręczyny i następujący po nich okres narzeczeństwa mogą stać się doniosłym doświadczeniem, które będzie się wspominało po latach i czerpało z niego natchnienie, oparcie oraz siłę na wspólnej drodze życia małżeńskiego. Kościół przez zalecanie celebracji obrzędu błogosławieństwa narzeczonych przychodzi oblubieńcom z pomocą, aby jeszcze przed ślubem poznali i zaakceptowali określony sakramentalny model małżeństwa i rodziny. Czyni to także poprzez katechizację przedmałżeńską, przedślubną, modlitwę i słowo Boże otwierające ich serca na tajemnicę miłości, jej naturę i przymioty.

II. OBRZĘD BŁOGOSŁAWIENSTWA Z OKAZJI JUBILEUSZY MAŁŻEŃSKICH

Uroczyste obchodzenie jubileuszy odpowiada głębokim ludzkim podstawowym potrzebom. Z jednej strony potrzeby te wyrastają z ludzkiego przeżywania czasu jako ograniczonego i tym samym kosztownego daru. Człowiek

czuje się jak ktoś, komu został dany czas, ale również jak ktoś, komu ów czas rozplywa się w dłoniach. Jubileusze mają za zadanie pomóc chrześcijaninowi odnaleźć się w perspektywie znaczenia czasu we własnym życiu. Z drugiej jednak strony chrześcijanin doświadcza, że wielkie i najwyższe wartości, takie jak miłość i wierność, które narzeczeni przyrzekają sobie podczas kościelnych zaślubin, nie są postawami danymi już nam raz na zawsze. Okazują się one raczej jako bardziej niebezpieczne i zagrożone niż takie, które muszą być zawsze na nowo urzeczywistniane. Dlatego też jubileusze mają również na celu umocnienie wcześniej zawartych zobowiązań, utrwalenie ich ważności dla terażniejszości oraz podkreślenie ich siły działania na przyszłość.

1. Z HISTORII OBRZĘDU

W wiekach średnich szczególne znaczenie miały trzydziesty dzień od zawarcia małżeństwa i rocznica ślubu¹³ W *Sakramentarzu gelazjańskim* starszym znajdują się odpowiednie modlitwy przeznaczone na te dni oraz specjalne na tę okoliczność *Hanc igitur*¹⁴ W późniejszych wiekach agendy i rytuały nie odnotowują specjalnych obrzędów błogosławieństw jubileuszy małżeńskich¹⁵ Nie znajduje się także owych błogosławieństw zarówno w rzymskich rytuałach, także niemieckich z XVIII w. (choćby dla przykładu *Rituale Fuldense* z 1765, *Rituale Trevirensense* z 1767 r.), jak również w polskich, jak np. w *Rytuale warmińskim* z 1733 r.¹⁶ Występują natomiast już w rytuałach niemieckich z XIX w., np.: *Augsburgense Rituale* z 1870 (s. 220-222), *Freiburgense Collectio Rituum* z 1894 (62*); w czeskich, jak *Manuale Rituum* dla praskiej prowincji kościelnej z 1880 (s. 204-210), na Warmii, jak w *Rytuale* z 1800 r. (s. 174) oraz w *Rituale Warmiense* z 1873 (s. 255-259), w węgierskich, jak *Rituale Strigoniense* z 1908 (Tit. VII, c. 5).

Błogosławieństwo małżonków z okazji jubileuszu: 25-lecia, 50-lecia zawarcia związku sakramentalnego ma *Rytuał rzymski* przystosowany dla diecezji polskich (z 1927 roku)¹⁷ W *Rytuale rzymskim* zamieszczono je do-

¹³ B. N a d o l s k i, *Liturgika*, t. III, Poznań 1992, s. 210.

¹⁴ Tamże.

¹⁵ B. K l e i n h e y e r, *Sakramentaliche Feiern I*, w: H. B. M e y e r (Hrsg.), *Gottesdienst der Kirche*, Bd. VIII/1, Regensburg 1989, s. 148.

¹⁶ M. P r o b s t SAC, *Segnungen aus Anlaß von Ehejubiläen*, w: *Heute segnen*, s. 285.

¹⁷ *Rituale Romanum Pauli V Pontificis Maximi jussu editum aliarumque Pontificum cura recognitum atque auctoritate SSMi D. Pii Papae XI ad normam Codicis Juris Canonici ac-*

piero w 1952 r. (Tit. V, 7)¹⁸ W tekstach liturgicznych błogosławieństw kapłan zachęcany jest do pouczenia jubilatów, że uroczystość srebrnych i złotych godów nie jest żadnym sakramentalnym rytuałem, a także że nie wnoszą one żadnych nowych zadań, lecz są raczej uroczystym podziękowaniem i prośbą do Boga, aby do śmierci wiernie dotrzymać obietnic złożonych podczas uroczystości zaślubin¹⁹

Mszał rzymski z 1970 r. podaje formularz mszalny w rocznicę małżeństwa, 25-lecie, 50-lecie i 60-lecie pomyślane jako dziękczynienie²⁰ Teksty eucharystyczne nawiązują do małżeństwa o charakterze wielkiego misterium w Chrystusie, pojmują mszę św. jako ofiarę dziękczynienia za małżonków, wyrażają prośbę o umocnienie ich w dalszym pełnieniu misji. Błogosławieństwo aaronickie w obrzędach zakończenia mszy św. wyraża życzenie radowania się życzliwością przyjaciół i przypomnieniem misji dawania świadectwa, że Bóg jest miłością²¹ Księga rzymska *De Benedictionibus* przewiduje odpowiednią liturgię na te jubileusze, tzw. błogosławieństwo małżonków²² Przewidziane jest ono z okazji wielkich jubileuszów, a także z okazji specjalnych okoliczności także poza rocznicami, gdy małżonkowie znajdują się w szczególnych potrzebach lub okolicznościach życiowych, np. z okazji rekolekcji albo wspólnej pielgrzymki²³ Również nowa *Księga liturgii sakramentu małżeństwa* z 1991 r. zawiera błogosławieństwo małżonków udzielane podczas mszy św. z okazji 25-lecia, 50-lecia, 60-lecia, jak i w ogóle z okazji rocznicy ślubu²⁴

---

commodatum Ecclesiis Poloniae adaptatum et ab eodem SSMO D. Pio Papa XI approbatum, Editio typica, Katoviciis 1927, s. 367-376.

¹⁸ P. R a d o, *Enchiridion Liturgicum*, t. II, Romae-Friburgi Brisg.-Barcinone 1961, s. 1075 n.

¹⁹ *Rituale Warmiense ad normam romani [...] Philippi Kremetz*, Ratisbonae 1873, s. 255-259. Kapłan zachęcał jubilatów: „Przed dwudziestu pięciu (vel pięćdziesięciu) laty z ufnością patrzyliście w przyszłość, dzisiaj z sercem wdzięcznością przepełnionem skierujcie swój wzrok ku przyszłości. Dziękujcie Bogu za wszystkie łaski i dobrodziejstwa, jakimi miłościwie otaczał was przez ubiegłe lata; złożcie mu dzięki [...] zobowiążcie się wobec Boga wszechmogącego chodzić zawsze drogą prawości i nieskazitelności” Zob. *Rituale Romanum Ecclesiis Poloniae accommodatum*, s. 369.

²⁰ *Mszał rzymski dla diecezji polskich*, Poznań 1987, s. 87. W diecezjach Polski, w dwudziestą piątą rocznicę i pięćdziesiątą rocznicę ślubu można odprawić mszę dziękczynną ze specjalnymi modlitwami we wszystkie dni, z wyjątkiem uroczystości, niedziel całego roku, Środy Popielcowej i Wielkiego Tygodnia.

²¹ *Mszał rzymski dla diecezji polskich*, s. 89.

²² *De Benedictionibus*, s. 40-57.

²³ OB, s. 43, nr 92.

²⁴ *Ordo celebrandi Matrimonium*, Editio typica altera, Typis Polyglottis Vaticanis 1991,

2. STRUKTURA CELEBRACJI

Księga błogosławieństw rozróżnia obrzęd błogosławieństwa małżonków podczas mszy św. i poza nią. W obrębie mszy oferuje dwie formy: po ewangelii celebrans wygłasza homilię o tajemnicy i łasce chrześcijańskiego życia małżeńskiego z uwzględnieniem różnych sytuacji osób. Podobnie jak w mszy św. ślubnej tak i jubileuszowej śpiewa się hymn do Ducha Świętego, zanim jubilaci odnowią ślubowanie sobie miłości, wierności małżeńskiej oraz trwania we wspólnocie małżeńskiej aż do śmierci. Kapłan także wiąże dłonie jubilatów stulą. Małżonkom, którzy przeżyli wspólnie 50 lat, po odnowieniu ślubowania kapłan wręcza krzyże, znak zwycięstwa Chrystusa, po czym następuje modlitwa powszechna odpowiednio przystosowana do okoliczności życia jubilatów. O ile to możliwe, podczas przygotowania darów małżonkowie albo ich dzieci przynoszą do ołtarza chleb i wino. Po *Ojcze nasz* kapłan, opuściwszy embolizm, odmawia specjalną modlitwę wstawienniczą, będącą formą błogosławieństwa jubilatów. Tego nie zawiera *Księga rzymska*, która przewiduje je tylko na końcu obrzędu jako właściwe błogosławieństwo. W mszy św. jubilaci mogą przyjąć komunię św. pod obiema postaciami. Na końcu mszy św. *Rytuał* przewiduje aaronickie błogosławieństwo odrębne dla jubilatów obchodzących 25. rocznicę małżeństwa i odrębne dla obchodzących 50. lub 60. rocznicę małżeństwa.

Księga błogosławieństw przewiduje także obrzęd błogosławieństwa małżonków poza mszą św., któremu przewodniczyć może diakon lub osoba świecka. Oto schemat takiego obrzędu: obrzędy wstępne, liturgia słowa, przedmowa wyjaśniająca tajemnicę i łaskę małżeńskiego życia chrześcijan, hymn do Ducha Świętego, odnowienie przyrzeczeń małżeńskich, prośby, modlitwa błogosławieństwa i zakończenie obrzędu.

3. ZNACZENIE PASTORALNE

Obrzęd błogosławieństwa małżonków w rocznicę ich zaślubin, zwłaszcza jubileuszu srebrnego, złotego i diamentowego, nie powinien być postrzegany jako coś nadzwyczajnego, lecz jako integralny element duszpasterstwa małżeństw i rodzin lokalnych Kościołów – parafii. Każdy bowiem jubileusz

---

s. 103-108. Odnowienie przyrzeczeń małżeńskich nie ma formy skrutynium, lecz modlitwy dziękczynienia (berakot) za współmałżonka wypowiedzianej przez obie strony.

małżeński (10-lecia, 20-lecia, 25-lecia, 50-lecia, 60-lecia itd.) znaczy tyle co zachęcanie, pomimo wzrastającej liczby rozbitych małżeństw, do postrzegania małżeństwa jako najlepszej chrześcijańskiej drogi do realizowania miłości, wierności i woli posiadania dzieci.

Małżonków powinno się zachęcać do łączenia swoich jubileuszy i w miarę możliwości celebrować je w czasie niedzielnego świętowania w swojej parafii²⁵ Celebracja jubileuszy, a także zaślubin podczas liturgii niedzielnej może się przyczynić do ożywienia wśród parafian współodpowiedzialności za powodzenie lub też niepowodzenie chrześcijańskich małżeństw, a także do przewyciężenia upowszechnianego przekonania, że małżeństwo jest tylko sprawą li tylko prywatną mężczyzny i kobiety, związanych węzłem małżeńskim. Liturgia taka powinna być uroczysta. Papież Jan Paweł II w adhortacji *Familiaris Consortio* uczy, że „obrzęd liturgiczny powinien przebiegać w taki sposób, aby był również w swym wyrazie zewnętrznym, głoszeniem Słowa Bożego i wyznaniem wiary wspólnoty wierzących” (nr 67)²⁶ Powinien włączyć wspólnotę chrześcijańską przez pełny, aktywny i odpowiedzialny udział wszystkich obecnych, zależnie od miejsca i roli każdego: nowożeńców, kapłana, świadków, rodziców, przyjaciół, innych wiernych. Oczywiście, podczas mszy św. komunია święta powinna być pod dwiema postaciami.

Małżeństwa powinno się zachęcać do tego, aby w rocznicę swych zaślubin uczestniczyli we mszy św., połączonej z udzieleniem jubilatom specjalnego błogosławieństwa (również w dni powszednie). Godna zastanowienia byłaby także propozycja umożliwienia małżonkom błogosławieństwa poza dniem rocznicowym, być może po kolejnym przetrwanym kryzysie małżeńskim, podczas spotkań lub też pielgrzymek rodzinnych. Zalecenie księgi rzymskiej *De Benedictionibus*, że również człowiek świecki mógłby przewodniczyć obrzędowi błogosławieństwa w dniach jubileuszowych, zasługuje na uwagę.

---

²⁵ Oczywiście, chodzi tu o małżonków, którzy zawarli sakramentalny związek małżeński. Papież w adhortacji *Familiaris Consortio* nr 84 wyjaśnia: „[...] szacunek należny sakramentowi małżeństwa, samym małżonkom i ich krewnym, a także wspólnocie wiernych, zabrania każdemu duszpasterzowi, z jakiegokolwiek motywu lub dla jakiegokolwiek racji, także duszpasterskiej, dokonywania na rzecz rozwiedzionych, zawierających nowe małżeństwo, jakiegokolwiek aktu kościelnego czy jakiejś ceremonii. Sprawiałoby to bowiem wrażenie obrzędu nowego, ważnego sakramentalnie ślubu, i w konsekwencji mogłoby wprowadzać w błąd co do nierozzerwalności ważnie zawartego małżeństwa”

²⁶ *Adhortacja apostolska „Familiaris Consortio” Ojca Świętego Jana Pawła II do Biskupów Kapłanów i Wiernych całego Kościoła Katolickiego o zadaniach Rodziny chrześcijańskiej w świecie współczesnym*, Drukarnia Watykańska „Polyglotta” 1981, s. 122.

Do celebrowania w domu pod przewodnictwem osoby świeckiej stosowny byłby obrzęd skrócony.

W związku z błogosławieństwem małżonków z racji rocznicy zaślubin mówi się o charyzmatycznym wymiarze małżeństwa²⁷ w odnowie parafii przez odnowienie przyrzeczeń małżeńskich. Heribert Mühlen zauważa: „Jeżeli małżonkowie po wieloletnim małżeństwie mówią do siebie przed świadkami «biorę cię ponownie za żonę» – «biorę cię ponownie za męża» następuje wówczas często głęboko sięgające uzdrowienie wieloletnich zranień i nieporozumień: uzdrowienie u źródeł [...] Istotna jest tutaj pewna różnica, czy taka odnowa wydarza się «prywatnie» czy w obecności wiernych, przed świadkami: [...] Jeżeli po wielu latach odnawia się swoje słowo – tak – otrzymuje ono wtedy nową głębię i istotę, dopiero wtedy wie się właściwie, dlaczego powiedziało się kiedyś – tak –”²⁸

W historii rytuałów odnowienie woli małżeńskiej i wzajemnej akceptacji jest znane tradycji liturgicznej XIX w. niektórych diecezji. Do tych należy zaliczyć prowincję praską reprezentowaną w *Manuale Rituum*, jak również diecezją Freiburg w *Collectio Rituum* z roku 1894²⁹

4. ASPEKT EKUMENICZNY

Przemiany we współczesnym świecie oraz słabe uświadomienie religijne spowodowały wzrost liczby małżeństw o różnej przynależności kościelnej. Harmonijne współzycie ludzi o różnej przynależności kościelnej winno się stać wzorem dla chrześcijan w ich ekumenicznych dążeniach. Opieka duszpasterska nad rodzinami o różnej przynależności kościelnej powinna być prowadzona tak, by służyła dalszym osiągnięciom na drodze do jedności³⁰ Kościoły chrześcijańskie Wschodu i Zachodu znają i podtrzymują zwyczaj błogosławieństwa małżonków z racji jubileuszy małżeńskich³¹ Problem

²⁷ G r z e ś k o w i a k, *Misterium małżeństwa*, s. 226-227; H. M ü h l e n, *Ehe als Dienst. Die eheliche Vereinigung als sakramentaler Ausdruck der Gnädigkeit Gottes*, „Lebendiges Zeugnis”, 28(1973), nr 3, s. 5-18, 16-118; S c h i l l e b e e c k x, *Le mariage est un sacrement*, Louvain 1961, s. 145 n.

²⁸ H. M ü h l e n, *Erfahrungen mit dem Heiligen Geist*, Mainz 1979, s. 179.

²⁹ P r o b s t, *Segnungen aus Anlaß von Ehejubiläen*, s. 287.

³⁰ *Instrukcja Episkopatu Polski w sprawie duszpasterstwa małżeństw o różnej przynależności kościelnej (14. 03. 1987)*, w: *Dokumenty duszpastersko-liturgiczne Episkopatu Polski 1966-1993*, oprac. Cz. Krakowiak, L. Adamowicz, Lublin 1994, s. 260.

³¹ Zob. *Agenda Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego czyli Ewangelicko-Luterańskiego*,

udzielania błogosławieństwa z racji jubileuszy małżonków, z których jedna strona jest katolicka, a druga akatolicka, przy wzajemnej ich zgodzie może być ekumenicznie rozwiązany przez celebrowanie go w Kościele katolickim. Kodeks Prawa Kanonicznego mówi bowiem, że jeśli nie ma zakazu Kościoła, to można udzielać błogosławieństw, które powinny być udzielane przede wszystkim katolikom, także niekatolikom³²

Również *Dyrektorium* w sprawie realizacji zasad norm dotyczących ekumenizmu z 1993 r. mówi, iż: „Błogosławieństw udzielanych zazwyczaj katolikom można też udzielać innym chrześcijanom na ich prośbę, zgodnie z naturą i przedmiotem danego błogosławieństwa”³³ Nic nie stoi przeto na przeszkodzie, aby małżeństwom, w których jedna strona jest katolicka, a druga o innej przynależności kościelnej, na ich prośbę udzielić błogosławieństwa z racji jubileuszu zaślubin. Jeśliby zaś błogosławieństwo odbywało się podczas mszy św., to za pozwoleniem biskupa ordynariusza diecezji, na prośbę strony akatolickiej można jej udzielić także komunii św., zachowując warunki przepisane przez *Dyrektorium ekumeniczne*³⁴

Celebracja małżeństwa to nie tylko chwila, lecz permanentne obdarowywanie miłością Ducha Świętego, który uświęca nupturientów w samym czasie zawierania małżeństwa i przez całe życie. Jubileusze zaślubin są tego czytelną anamnezą i uobecnieniem. Charakterystyczna jest intuicja śpiewu hymnu *O Stworzycielu, Duchu, przyjdź* właśnie w momencie poprzedzającym odnowienie aktu oddania własnej osoby zarówno podczas zaślubin, jak i celebrowania jubileuszy, bowiem liturgia jubileuszu zaślubin czyni czytelną prawdę, że Duch Święty „uświęca miłość” małżonków, „umacnia we wzajemnej miłości i trwaniu we wspólnocie małżeńskiej”, czyni ich „wśród świata świadkami, że Bóg jest miłością”

Warszawa 1955, s. 301: Gody Jubileuszowe (25-lecie i 50-lecie małżeństwa). Również liturgię błogosławieństw z okazji jubileuszów małżeńskich zna Kościół prawosławny. Wówczas celebrowuje specjalny moleben połączony z udzieleniem błogosławieństwa.

³² *Kodeks Prawa Kanonicznego*, przekład polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu, Poznań 1984, kan. 1170.

³³ *Papieska Rada do Spraw Popierania Jedności Chrześcijan*, *Dyrektorium w sprawie realizacji zasad i norm dotyczących ekumenizmu*, w: *W służbie jedności*, red. M. Czajkowski, Warszawa 1994, s. 175, nr 121.

³⁴ KPK kan 844 § 3; *Dyrektorium ekumeniczne*, s. 179, nr 130-131. Do warunków należy, aby odpowiednia osoba Kościoła lub wspólnoty eklezjalnej: a) prosiła o dany sakrament w pełni dobrowolnie, b) przejawiała katolicką wiarę w ten sakrament i była należycie dysponowana.

DIE RITEN DER MIT DEM EHELICHEN LEBEN VERBUNDENEN SEGNUNGEN:
(VERLOBUNG UND JUBILÄEN)

Z u s a m m e n f a s s u n g

Die Zeit der Verlobung dient der Vorbereitung auf die Eheschließung. Die Kirche kommt den Brautleuten mit ihrer erneuerten Liturgie durch die Empfehlung der Zelebration des „Ritus der Segnung der Verlobten“ zu Hilfe, damit sie noch vor ihrer Eheschließung ein ganz bestimmtes sakramentales Modell der Ehe und Familie erkennen und akzeptieren können.

Das Feiern von Jubiläen entspricht einem tiefen menschlichen Grundbedürfnis. Der Ritus der Segnung der Eheleute an ihrem Hochzeitstag, besonders zum Jubiläum der Silbernen, der Goldenen und der Diamantenen Hochzeit, sollte nicht als außergewöhnlich angesehen werden, sondern als ein integraler Bestandteil der Ehe- und Familienseelsorge in den Ortskirchen und Pfarrgemeinden. Denn jedes Ehejubiläum zum 10., 20., 25., 50, 60. Hochzeitstag (oder darüber) stellt trotz der wachsenden Zahl zerbrochener Ehen immer eine Ermutigung dar, die Ehe dennoch als den besten christlichen Weg zur Verwirklichung der Liebe, der Treue und des Willens zum Besitz von Kindern zu erkennen.

Aus dem Polnischen übersetzt von Herbert Ulrich